

GIỚI THIỆU VỀ NUMPY

Nguyễn Mạnh Hùng

ĐẠI HỌC GTVT

03-2023

Nội dung

- 1 Giới thiệu về thư viện NumPy
- 2 Mảng ndarray
- 3 Các thao tác cơ bản với mảng ndarray
- 4 Đọc và ghi dữ liệu trên tệp
- 5 Thực hành

Giới thiệu về thư viện NumPy

- NumPy (viết tắt của "Numerical Python") là package cơ bản để tính toán trong Python, đặc biệt đối với phân tích dữ liệu.
- NumPy cung cấp giao diện hiệu quả để lưu trữ và hoạt động trên các bộ đệm dữ liệu dày đặc.
- Tương tự như kiểu dữ liệu danh sách (list) tích hợp sẵn trong Python, mảng NumPy cho phép lưu trữ và xử lý dữ liệu hiệu quả hơn đối với các mảng có kích thước lớn.
- NumPy đã được cài đặt sẵn cùng với Anaconda. Để sử dụng thư viện NumPy, ta chỉ việc khai báo:

```
In : import numpy as np  
      np.__version__
```

```
Out : '1.18.5'
```

Ndarray

- Thư viện NumPy được xây dựng dựa trên một đối tượng chính: **ndarray** (N-dimensional array).
- Để khởi tạo ndarray, ta sử dụng hàm **array**(<danh sách>).
- Các thuộc tính của mảng:
 - dtype**: kiểu dữ liệu của phần tử trong mảng.
 - ndim**: số chiều của mảng.
 - size**: số phần tử trong mảng.
 - shape**: kích thước của mảng.

```
In [2]: import numpy as np
a=np.array([[1,2,3],[4,5,6]])
print(a)
print("Kiểu dữ liệu:",a.dtype)
print("Số chiều:",a.ndim)
print("Số phần tử:",a.size)
print("Kích thước:",a.shape)
```

```
[[1 2 3]
 [4 5 6]]
Kiểu dữ liệu: int32
Số chiều: 2
Số phần tử: 6
Kích thước: (2, 3)
```

Một số cách khởi tạo mảng ndarray

```
In [3]: np.zeros(5,dtype=int)
```

```
Out[3]: array([0, 0, 0, 0, 0])
```

```
In [4]: np.ones((2,3),dtype=float)
```

```
Out[4]: array([[1., 1., 1.],
               [1., 1., 1.]])
```

```
In [5]: np.full((3,3),1.21)
```

```
Out[5]: array([[1.21, 1.21, 1.21],
               [1.21, 1.21, 1.21],
               [1.21, 1.21, 1.21]])
```

```
In [6]: np.arange(0,10,2)
```

```
Out[6]: array([0, 2, 4, 6, 8])
```

```
In [7]: np.linspace(0,1,5)
```

```
Out[7]: array([0. , 0.25, 0.5 , 0.75, 1.  ])
```

```
In [8]: np.random.random((2,2))
```

```
Out[8]: array([[0.50657786, 0.37013013],
               [0.53458741, 0.76772808]])
```

```
In [9]: np.random.normal(0,1,(2,2))
```

```
Out[9]: array([[ 0.36293793,  0.55272843],
               [-0.70357584,  0.34184057]])
```

```
In [10]: np.random.randint(0,45,(3,3))
```

```
Out[10]: array([[30, 10, 20],
                [ 2, 30, 41],
                [30, 32, 34]])
```

```
In [11]: np.eye(3)
```

```
Out[11]: array([[1., 0., 0.],
                [0., 1., 0.],
                [0., 0., 1.]])
```

Các kiểu dữ liệu của NumPy

Data type	Description
bool_	Boolean (True or False) stored as a byte
int_	Default integer type (same as C long; normally either int64 or int32)
intc	Identical to C int (normally int32 or int64)
intp	Integer used for indexing (same as C ssize_t; normally either int32 or int64)
int8	Byte (-128 to 127)
int16	Integer (-32768 to 32767)
int32	Integer (-2147483648 to 2147483647)
int64	Integer (-9223372036854775808 to 9223372036854775807)
uint8	Unsigned integer (0 to 255)
uint16	Unsigned integer (0 to 65535)
uint32	Unsigned integer (0 to 4294967295)
uint64	Unsigned integer (0 to 18446744073709551615)
float_	Shorthand for float64
float16	Half-precision float: sign bit, 5 bits exponent, 10 bits mantissa
float32	Single-precision float: sign bit, 8 bits exponent, 23 bits mantissa
float64	Double-precision float: sign bit, 11 bits exponent, 52 bits mantissa
complex_	Shorthand for complex128
complex64	Complex number, represented by two 32-bit floats
complex128	Complex number, represented by two 64-bit floats

Khi khởi tạo một mảng, có thể xác định kiểu dữ liệu như ví dụ sau:

```
np.zeros(10, dtype='int16')
```

hoặc

```
np.zeros(10, dtype=np.int16)
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

Bao gồm các nhóm thao tác sau đây:

1. Lấy thuộc tính của mảng
(*dtype*, *ndim*, *size*, *shape*)
2. Truy cập phần tử của mảng
3. Trích xuất mảng con
4. Thay đổi kích thước của mảng
5. Nối và tách mảng
6. Tính toán với mảng
7. Sắp xếp các phần tử trong mảng

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

2. Truy cập phần tử của mảng

a

	[0]	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
	10	11	12	13	14	15
	[-6]	[-5]	[-4]	[-3]	[-2]	[-1]

A

	[,0]	[,1]	[,2]
[0,]	10	11	12
[1,]	13	14	15
[2,]	16	17	18

```
In [12]: a=np.array((2,13,5,-24,7))
a[3]
```

Out[12]: -24

```
In [13]: A=np.random.randint(-2,4,(3,3))
print(A)
A[1,1]
```

```
[[ -1  1 -2]
 [  1  2  2]
 [  3  1  0]]
```

Out[13]: 2

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

3. Trích xuất mảng con

Cú pháp tương tự như đối với kiểu danh sách trong Python:

`x[start : stop : step]`

Các giá trị mặc định `start` = 0, `stop` = số phần tử, `step` = 1.

- Mảng 1 chiều:


```
In [14]: a=np.array([0,1,2,3,4,5,6,7,8])
          a[1:7:2]

Out[14]: array([1, 3, 5])

# Khi step nhận giá trị âm,
# start và stop hoán đổi cho nhau
In [15]: a[5:2:-1]

Out[15]: array([5, 4, 3])
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Mảng 2 chiều:

```
In [16]: A=np.array([[1,2,-3],[2,0,4],[-3,1,2]])
          A[:2,:2] # 2 hàng, 2 cột đầu tiên
```

```
Out[16]: array([[1, 2],
                [2, 0]])
```

```
In [17]: A=np.array([[1,2,-3],[2,0,4],[-3,1,2]])
          print(A[0,:],A[:,1]) # hàng 1, cột 2
```

```
[ 1  2 -3] [2 0 1]
```

- Thay đổi trên mảng con cũng làm mảng ban đầu thay đổi theo:

```
In [18]: A=np.array([[1,2,-3],[2,0,4],[-3,1,2]])
          A_sub=A[:2,:2]
          A_sub[0,0]=99
          A
```

```
Out[18]: array([[99,  2, -3],
                [ 2,  0,  4],
                [-3,  1,  2]])
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Nếu muốn tạo ra một mảng con và thay đổi trên mảng con không ảnh hưởng gì đến mảng ban đầu, ta sử dụng phương thức **copy()**:

```
In [19]: A=np.array([[1,2,-3],[2,0,4],[-3,1,2]])
          A_sub_copy=A[:2,:2].copy()
          A_sub_copy[0,0]=99
          print(A_sub_copy)
          A
```

```
[[99  2]
 [ 2  0]]
```

```
Out[19]: array([[ 1,  2, -3],
                [ 2,  0,  4],
                [-3,  1,  2]])
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

4. Thay đổi kích thước của mảng

- Tạo ra một mảng mới bằng phương thức **reshape()**:

```
In [20]: x=np.arange(1,7)
          print(x)
          x.reshape((2,3))

          [1 2 3 4 5 6]

Out[20]: array([[1, 2, 3],
                [4, 5, 6]])
```

- Thay đổi mảng bằng cách thay đổi thuộc tính **shape**:

```
In [21]: x=np.arange(1,7)
          x.shape=(2,3)
          x

Out[21]: array([[1, 2, 3],
                [4, 5, 6]])
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

5. Nối và tách mảng

- Nối mảng bằng hàm **concatenate()**, **vstack()**, và **hstack()**

```
In [22]: x=np.array([1,1,1])
         y=np.array([2,2,2])
         np.concatenate([x,y])
```

```
Out[22]: array([1, 1, 1, 2, 2, 2])
```

```
In [23]: a=np.zeros((2,3),dtype=int)
         b=np.ones((2,3),dtype=int)
         np.concatenate([a,b])
```

```
Out[23]: array([[0, 0, 0],
                [0, 0, 0],
                [1, 1, 1],
                [1, 1, 1]])
```

```
In [24]: np.concatenate([a,b],axis=1)
```

```
Out[24]: array([[0, 0, 0, 1, 1, 1],
                [0, 0, 0, 1, 1, 1]])
```

Nối mảng theo chiều
ngang và chiều dọc

```
In [25]: np.vstack([a,b])
```

```
Out[25]: array([[0, 0, 0],
                [0, 0, 0],
                [1, 1, 1],
                [1, 1, 1]])
```

```
In [26]: np.hstack([a,b])
```

```
Out[26]: array([[0, 0, 0, 1, 1, 1],
                [0, 0, 0, 1, 1, 1]])
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Tách mảng bằng hàm **split()**, **vsplit()**, và **hsplit()**

In [27]: `x=np.array([1,1,1,2,2,3,3,3])`
`x1,x2,x3=np.split(x,[3,5])`
`print(x1,x2,x3,sep=" ")`

[3,5] là chỉ số của phần tử mà mảng tách tại đó

[1 1 1] [2 2] [3 3 3]

In [28]: `x=np.arange(9).reshape((3,3))`
`x`

Out[28]: `array([[0, 1, 2],`
`[3, 4, 5],`
`[6, 7, 8]])`

In [29]: `upper,lower=np.vsplit(x,[1])`
`print(upper,lower,sep="\n")`

[[0 1 2]]
 [[3 4 5]
 [6 7 8]]

Tách mảng theo hàng/cột tại chỉ số tương ứng

In [30]: `left,right=np.hsplit(x,[2])`
`print(left,right,sep="\n")`

[[0 1]
 [3 4]
 [6 7]]
 [[2]
 [5]
 [8]]

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

6. Tính toán với mảng

- NumPy cung cấp các phương thức đơn giản và linh hoạt để tính toán một cách tối ưu với các mảng dữ liệu lớn.
- Tính toán trên mảng NumPy có thể rất nhanh nhờ sử dụng các phép toán được **véc tơ hóa**, thực hiện thông qua các hàm phổ quát của Python (ufuncs - universal functions):

a	0	1	2	3
	+	+	+	+
b	4	5	6	7
	↓	↓	↓	↓
a + b	4	6	8	10

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

• Tính toán số học với mảng:

```
In [31]: x=np.arange(4)
print("x =", x)
print("x + 5 =", x + 5)
print("x - 5 =", x - 5)
print("x * 2 =", x * 2)
print("x / 2 =", x / 2)
print("x // 2 =", x // 2)
print("-x =", -x)
print("x ** 2 =", x ** 2)
print("x % 2 =", x % 2)
```

```
x = [0 1 2 3]
x + 5 = [5 6 7 8]
x - 5 = [-5 -4 -3 -2]
x * 2 = [0 2 4 6]
x / 2 = [0.  0.5 1.  1.5]
x // 2 = [0 0 1 1]
-x = [ 0 -1 -2 -3]
x ** 2 = [0 1 4 9]
x % 2 = [0 1 0 1]
```

Các phép toán số học này có thể thực hiện bởi các hàm tích hợp sẵn trong NumPy:

Operator	Equivalent ufunc
+	np.add
-	np.subtract
-	np.negative
*	np.multiply
/	np.divide
//	np.floor_divide
**	np.power
%	np.mod

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Giá trị tuyệt đối:

```
In [32]: x=np.array([1,-2,4,-5,1])
          print(abs(x))
          print(np.absolute(x))
          print(np.abs(x))

          [1 2 4 5 1]
          [1 2 4 5 1]
          [1 2 4 5 1]
```

- Hàm lượng giác

```
In [33]: phi=np.linspace(0,np.pi,3)
          print("phi = ", phi)
          print("sin(phi) = ", np.sin(phi))
          print("cos(phi) = ", np.cos(phi))
          print("tan(phi) = ", np.tan(phi))

          phi = [0.          1.57079633 3.14159265]
          sin(phi) = [0.0000000e+00 1.0000000e+00 1.2246468e-16]
          cos(phi) = [ 1.0000000e+00 6.123234e-17 -1.0000000e+00]
          tan(phi) = [ 0.0000000e+00 1.63312394e+16 -1.22464680e-16]
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Lũy thừa và logarit:

```
In [35]: x=np.array([1,2,3])
print("x =", x)
print("e^x =", np.exp(x))
print("2^x =", np.exp2(x))
print("3^x =", np.power(3, x))
print("ln(x) =", np.log(x))
print("log2(x) =", np.log2(x))
print("log10(x) =", np.log10(x))
```

```
x = [1 2 3]
e^x = [ 2.71828183  7.3890561  20.08553692]
2^x = [2.  4.  8.]
3^x = [ 3  9 27]
ln(x) = [0.          0.69314718  1.09861229]
log2(x) = [0.          1.          1.5849625]
log10(x) = [0.          0.30103   0.47712125]
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Các hàm tập hợp: là các hàm thực hiện tính toán trên toàn bộ mảng dữ liệu và trả về một giá trị.

Function Name	Description
<code>np.sum</code>	Compute sum of elements
<code>np.prod</code>	Compute product of elements
<code>np.mean</code>	Compute median of elements
<code>np.std</code>	Compute standard deviation
<code>np.var</code>	Compute variance
<code>np.min</code>	Find minimum value
<code>np.max</code>	Find maximum value
<code>np.argmin</code>	Find index of minimum value
<code>np.argmax</code>	Find index of maximum value
<code>np.median</code>	Compute median of elements
<code>np.percentile</code>	Compute rank-based statistics of elements
<code>np.any</code>	Evaluate whether any elements are true
<code>np.all</code>	Evaluate whether all elements are true

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

```
In [36]: data=np.random.randint(0,10,(3,4))
print("Dữ liệu: ",data,sep="\n")
print("Giá trị trung bình: ", data.mean())
print("Độ lệch tiêu chuẩn: ", data.std())
print("Giá trị nhỏ nhất: ", data.min())
print("Giá trị lớn nhất: ", data.max())
```

Dữ liệu:

```
[[6 9 5 1]
 [4 1 5 2]
 [7 1 3 8]]
```

Giá trị trung bình: 4.333333333333333

Độ lệch tiêu chuẩn: 2.6874192494328497

Giá trị nhỏ nhất: 1

Giá trị lớn nhất: 9

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

7. Sắp xếp các phần tử trong mảng

- Hàm **np.sort**: trả về một mảng với các phần tử được sắp xếp theo thứ tự tăng dần.
- Hàm **np.argsort**: trả về một mảng gồm các chỉ số của các phần tử được xếp theo thứ tự tăng dần.

```
In [37]: x=np.array([2,1,-4,3,5])
print("Mảng: ",x)
print("Sắp xếp tăng dần: ",np.sort(x))
print("Chỉ số các phần tử theo thứ tự:")
print(np.argsort(x))
```

```
Mảng:  [ 2  1 -4  3  5]
Sắp xếp tăng dần:  [-4  1  2  3  5]
Chỉ số các phần tử theo thứ tự:
[2 1 0 3 4]
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Sắp xếp trong hàng, cột của mảng nhiều chiều sử dụng tham số **axis**:

```
In [38]: X=np.random.randint(0,10,(3,3))
print(X)
print(np.sort(X,axis=0)," # Sắp xếp trong cột")
print(np.sort(X,axis=1)," # Sắp xếp trong hàng")
```

```
[[7 4 1]
 [3 6 0]
 [5 4 5]]
[[3 4 0]
 [5 4 1]
 [7 6 5]] # Sắp xếp trong cột
[[1 4 7]
 [0 3 6]
 [4 5 5]] # Sắp xếp trong hàng
```

Các thao tác cơ bản với mảng ndarray

- Sắp xếp từng phần: Nếu ta không cần sắp xếp toàn bộ mảng mà chỉ muốn tìm k —giá trị nhỏ nhất trong mảng, ta có thể dùng hàm **np.partition**.
- Cú pháp: **np.partition(<mảng>, <k>)** trả về một mảng có <k> phần tử nhỏ nhất nằm bên trái, phần còn lại nằm bên phải, theo thứ tự tùy ý.

```
In [39]: x=np.random.randint(0,10,(1,5))
          print(x)
          np.partition(x,3)
```

```
[[6 7 3 0 5]]
```

```
Out[39]: array([[0, 3, 5, 6, 7]])
```

3 số nhỏ nhất

Đọc và ghi dữ liệu mảng trên tệp (file)

1. Đọc và lưu file nhị phân (đuôi **.npy**)

- Hàm **np.save** sẽ lưu mảng dữ liệu ra file với phần mở rộng **<.npy>**.
- Hàm **np.load** sẽ lấy dữ liệu từ file (đuôi **.npy**) và gán cho một mảng.

```
In [40]: data=np.random.randint(0,10,(3,3))
          print(data)
          np.save('saved_data',data)
```

```
[[1 7 4]
 [7 6 6]
 [0 9 7]]
```

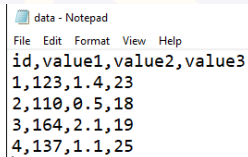
```
In [41]: loaded_data=np.load('saved_data.npy')
          loaded_data
```

```
Out[41]: array([[1, 7, 4],
                 [7, 6, 6],
                 [0, 9, 7]])
```


Đọc và ghi dữ liệu mảng trên tệp (file)

2. Đọc và lưu file text

- Hàm **np.savetxt** sẽ lưu mảng dữ liệu ra file text.
- Hàm **np.loadtxt** sẽ lấy dữ liệu từ file text và gán cho một mảng.


```
data - Notepad
File Edit Format View Help
id,value1,value2,value3
1,123,1.4,23
2,110,0.5,18
3,164,2.1,19
4,137,1.1,25
```

```
In [42]: data=np.loadtxt('data.txt', delimiter=',',skiprows=1)
data
```

```
Out[42]: array([[ 1. , 123. ,  1.4,  23. ],
 [ 2. , 110. ,  0.5,  18. ],
 [ 3. , 164. ,  2.1,  19. ],
 [ 4. , 137. ,  1.1,  25. ]])
```

Đọc và ghi dữ liệu mảng trên tệp (file)

- Hàm **np.genfromtxt()**: cho phép đọc dữ liệu dạng bảng từ file có định dạng text (.txt hoặc .csv).

```
In [43]: data = np.genfromtxt('data.txt', delimiter=',', names=True)
          data
```

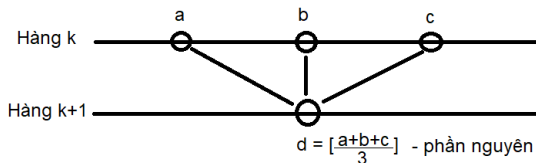
```
Out[43]: array([(1., 123., 1.4, 23.), (2., 110., 0.5, 18.), (3., 16
              4., 2.1, 19.),
              (4., 137., 1.1, 25.)],
              dtype=[('id', '<f8'), ('value1', '<f8'), ('value2',
              '<f8'), ('value3', '<f8')])
```

- Khi đọc dữ liệu từ file, nếu có dữ liệu bị thiếu, hoặc không đúng định dạng số, hàm **genfromtxt** vẫn đọc được file và thay thế dữ liệu thiếu/sai bằng giá trị **nan**.

Thực hành

Bài tập 1

1. Tạo một mảng 2-chiều A cỡ 10×10 , các phần tử hàng đầu tiên được khởi tạo ngẫu nhiên trong đoạn $[-10, 10]$; các phần tử cột đầu tiên bằng $A[0, 0]$; các phần tử cột cuối cùng bằng $A[0, 9]$.
2. Tính các phần tử còn lại theo mô tả dưới đây và hiển thị mảng:

Thực hành

Bài tập 2

1. Tạo một mảng 1 chiều x gồm $n = 10$ số thực.
2. Chọn 3 hàm số tùy ý $f_1(x)$, $f_2(x)$, $f_3(x)$.
3. Tạo 3 mảng 1-chiều $y_1 = [f_1(x)]$, $y_2 = [f_2(x)]$, $y_3 = [f_3(x)]$.
4. Ghép bốn mảng 1-chiều thành một mảng 2-chiều kích thước $n \times 4$.

Thực hành

Bài tập 3

1. Tải dữ liệu từ file *heart_rate.txt* vào mảng *a*.
2. Thực hiện mô tả thống kê với các biến *Time* và *Heart Rate*: cỡ mẫu, trung bình, trung vị, độ lệch tiêu chuẩn, giá trị lớn nhất/nhỏ nhất, phần tư Q_1 , Q_2 và Q_3 .